

Göç Diplomasisinde Medyanın Rolü: TRT Haber'in Gönüllü Geri Dönüş Haberleri Üzerine Bir İnceleme

→ Merve Deniz PAK GÜRE*

Öz

Göç, devletlerin dış politika ve kamu diplomasisi stratejilerinde giderek daha görünür hâle gelmekte; özellikle gönüllü geri dönüş söylemleri uluslararası iletişim ve diplomatik anlatıların önemli bir bileşeni olarak öne çıkmaktadır. Bu araştırma, Esed rejiminin devrilmesinin ardından TRT Haber'de yayımlanan gönüllü geri dönüş haberlerinde Türkiye'nin göç diplomasisinin medya söylemi aracılığıyla nasıl çerçevelendiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın veri setini, 8 Aralık 2024 sonrasında TRT Haber'in internet sitesinde yayımlanan ve "Suriyeli", "geri dönüş", "gönüllü geri dönüş", "güvenli geri dönüş" ve "geçici koruma" anahtar kelimeleri kullanılarak sistematik biçimde ulaşılan toplam 44 haber oluşturmaktadır. Veriler, MAXQDA programı kullanılarak nitel içerik analizi ile çözümlenmiştir. Analiz sonucunda haber söyleminin; Türkiye'nin göç diplomasisinin tarihsel ve siyasal dayanaklarının inşası, Türkiye'nin göç yönetiminde model ülke olarak sunulması ve göç diplomasisini güçlendiren temsiller olmak üzere üç ana tema etrafında yapılandığı belirlenmiştir. Haberlerde Türkiye; göç yönetiminde tarihsel sorumluluk üstlenen, kurumsal kapasitesi güçlü ve uluslararası iş birliğini önceleyen bir aktör olarak temsil edilmektedir. Gönüllü geri dönüş söylemi ise insani sorumluluk, güvenlik, uluslararası hukuk ve bölgesel istikrar ekseninde meşrulaştırılmaktadır. Ayrıca geri dönüş süreci, Türkiye'nin göç yönetimi kapasitesini görünür kılan ve uluslararası konumunu destekleyen diplomatik bir iletişim çerçevesi içinde sunulmaktadır. Bulgular, TRT Haber'in gönüllü geri dönüş haberlerinin yalnızca göç olgusunu aktaran metinler olmadığını, aynı zamanda Türkiye'nin göç diplomasisini üreten ve dolaşıma sokan stratejik anlatılar oluşturduğunu göstermektedir. Bu yönüyle çalışma, göç diplomasisi literatürünü medya ve stratejik iletişim perspektifiyle genişletirken, devlet destekli haber kuruluşlarının diplomatik söylem üretimindeki rolünü görünür kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç Diplomasisi, Medya Söylemi, Gönüllü Geri Dönüş, Göç Yönetimi, TRT Haber

*Doç. Dr., Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Programı, Ankara, Türkiye
E-mail: mervedenizpak@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7060-3729

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 02.07.2026 Revize Tarihi: 25.08.2026 Kabul Tarihi: 23.09.2026

DOI: 10.37679/trta.1985524 İZ: JA68YC63MM

The Role of Media in Migration Diplomacy: An Analysis of TRT Haber's Coverage of Voluntary Return

➔ Merve Deniz PAK GÜRE

Abstract

Migration has become increasingly visible in states' foreign policy and public diplomacy strategies, with voluntary return narratives emerging as a prominent component of international communication and diplomatic discourse. This study aims to examine how Türkiye's migration diplomacy is framed through media discourse in TRT Haber's coverage of voluntary returns following the fall of the Assad regime. The dataset consists of 44 news reports published on TRT Haber's website after 8 December 2024, identified through a systematic search using the keywords "Syrian," "return," "voluntary return," "safe return," and "temporary protection." The data were analyzed using qualitative content analysis with MAXQDA. The findings reveal that the news discourse is structured around three main themes: the construction of the historical and political foundations of Türkiye's migration diplomacy, the positioning of Türkiye as a model country in migration governance, and representations that reinforce migration diplomacy. Within these news reports, Türkiye is portrayed as an actor that assumes historical responsibility in migration management, possesses strong institutional capacity, and prioritizes international cooperation. Voluntary return discourse is legitimized through the themes of humanitarian responsibility, security, international law, and regional stability. Furthermore, the return process is presented within a framework of diplomatic communication that highlights Türkiye's migration governance capacity and reinforces its international standing. The findings demonstrate that TRT Haber's coverage of voluntary returns does not merely report on migration; it also produces and circulates strategic narratives that construct Türkiye's migration diplomacy. In this respect, the study extends the migration diplomacy literature from the perspective of media and strategic communication while highlighting the role of state-supported news organizations in the production of diplomatic discourse.

Keywords: Migration Diplomacy, Media Discourse, Voluntary Return, Migration Governance, TRT Haber

1. Giriş

Göç, devletlerin dış politika önceliklerini, uluslararası iş birliklerini ve diplomatik ilişkilerini etkileyen temel konulardan biri hâline gelmiştir. Göç diplomasisi, sınır aşan nüfus hareketlerinin devletler arası ilişkilerde diplomatik amaçlarla ele alınmasını ve göç politikalarının dış politika hedefleriyle birlikte değerlendirilmesini ifade etmektedir (Adamson ve Tsourapas, 2019; Tsourapas, 2021; Özdal ve Argalı, 2022). Bu nedenle göç; insani, siyasi ve güvenlik boyutlarını bir arada içeren çok boyutlu bir diplomasi alanı olarak değerlendirilmektedir (Tolay, 2023). Devletler, geliştirdikleri göç politikalarını ve bu politikalara ilişkin söylemlerini ulusal ve uluslararası kamuoyuna aktarmaktadır. Medya ise bu söylemlerin dolaşıma girdiği, devletlerin küresel konumlarını görünür kıldığı ve kamu diplomasisini desteklediği temel iletişim alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır (Gilboa, 2001; Pamment, 2014; Rawnsley, 2015a).

Medya, göç politikalarının hangi anlamlar çerçevesinde sunulduğunu ve diplomatik söylemlerin nasıl üretildiğini incelemek açısından önemli bir analiz alanı sunmaktadır. Kamu diplomasisi ve medya diplomasisi literatürü, haber medyasının dış politika mesajlarının aktarımında, ülke imajının şekillendirilmesinde ve stratejik söylemlerin yaygınlaştırılmasında merkezi bir rol üstlendiğini vurgulamaktadır (Gilboa, 2002; Cohen, 2012; Entman, 2008; Golan, 2013). Devlet destekli uluslararası yayın kuruluşları ise ulusal politikaları küresel kamuoyuna aktaran, ülke anlatılarını görünür kılan ve kamu diplomasisinin iletişim boyutunu güçlendiren aktörler olarak değerlendirilmektedir (Rawnsley, 2015b; Arceneaux ve Powers, 2020). Bu çerçevede göç haberleri, geri dönüş politikalarının, insani yaklaşımların ve ülkelerin uluslararası konumlarının hangi söylemler üzerinden temsil edildiğini incelemek için önemli iletişim metinleri niteliği taşımaktadır.

Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılara yönelik politikalarının iletişimsel ve söylemsel boyutu, son yıllarda giderek genişleyen bir araştırma alanı hâline gelmiştir. Bu alandaki çalışmaların önemli bir bölümü, Türkiye'nin göç politikalarını kamu diplomasisi ve yumuşak güç perspektifinden ele almıştır. Köksoy (2015, s. 80), Türkiye'nin mülteci ilişkilerinin uluslararası medyadaki yansımalarını inceleyerek bu ilişkilerin ülke imajı üzerindeki etkisine dikkat çekmiş; Çevik ve Sevin (2017, s. 401), Suriyeli mülteci krizini Türkiye'nin yumuşak güç arayışı bağlamında değerlendirmiştir. Öz dora (2020, s. 296), Suriyeli sığınmacıların söylemsel inşasının Türkiye'nin uluslararası kamuoyunu biçimlendirmeye

yönelik kamu diplomasisi çabalarının bir parçası olduğunu göstermiştir. Bu çalışmalar, göç olgusunun Türkiye açısından insani ve idari çerçevenin ötesinde, dış politika ve uluslararası görünürlikle iç içe geçtiğini ortaya koymaktadır. İkinci bir araştırma hattı, göçün dış politika, uluslararası ilişkiler ve göç diplomasisi bakımından taşıdığı stratejik anlamlara odaklanmaktadır. Kaya (2020, s. 23), göçün uluslararası ilişkilerde bir kaldıraç aracı olarak kullanılmasını Türkiye örneği üzerinden tartışmış; İçduygu ve Demiryontar (2022, s. 318), Türkiye'nin Suriyeli mültecilere yönelik politikalarındaki çelişkileri ve araçsal rasyonaliteyi incelemiştir. Temir (2023, s. 28) ile Çiçek ve Turan (2023, s. 586), göçü Türkiye'nin dış politika ve kamu diplomasisi öncelikleriyle ilişkilendirmiştir. Gönüllü geri dönüş söylemine yönelen çalışmalar ise bu söylemin güvenli bölge politikaları, sınır güvenliği ve jeopolitik hedeflerle ilişkilendirildiğini vurgulamaktadır (Şahin Mencütek, 2021, s. 2806; Morgül, 2023, s. 33). Üçüncü araştırma hattında ise medya kuruluşlarının ve dijital iletişim mecralarının göç politikalarına ilişkin anlatıların dolaşıma girmesindeki rolü incelenmektedir. Öksüz ve Budak (2022, s. 431), TRT World örneği üzerinden medyanın bir kamu diplomasisi enstrümanı olarak işlevini incelemiştir; Mertoğlu ve Alanka (2023, s. 208) ve Tauscher (2025, s. 530), dijitalleşen kamu diplomasisi bağlamında Suriyeli mültecilere yönelik tutumun uluslararası kamuoyuna yansıtılmasını ele almıştır. Bu çalışmalar, göç politikalarının iletişimsel boyutuna önemli katkılar sağlamakla birlikte ağırlıklı olarak uluslararası izleyiciye yönelik yayın kuruluşlarına, resmî açıklamalara, dijital kamu diplomasisine veya genel mülteci temsillerine odaklanmaktadır. Buna karşılık, ulusal kamuoyuna yönelik yayın yapan TRT Haber'de gönüllü geri dönüş haberlerinin Türkiye'nin göç diplomasisini hangi temalar, haber çerçeveleri ve aktör temsilleri aracılığıyla inşa ettiği daha sınırlı biçimde ele alınmıştır. Özellikle Esed rejiminin sona ermesinin ardından oluşan yeni siyasal ortamda geri dönüşlerin nasıl anlamlandırıldığı ve Türkiye'nin bu süreçte nasıl konumlandırıldığı, iletişim araştırmaları açısından incelenmeye değer bir alan oluşturmaktadır. Böylece bu araştırmanın özgünlüğü, ulusal kamu yayıncılığını, gönüllü geri dönüş söylemini ve Esed sonrası dönemin değişen siyasal bağlamını göç diplomasisi ekseninde bir araya getirmesinden kaynaklanmaktadır.

Aralık 2024'te Suriye'de Beşşar Esed rejiminin sona ermesi, ülkenin siyasal yapısında önemli bir kırılma yaratmış ve uzun süredir devam eden zorunlu göç dinamiklerini yeni bir bağlama taşımıştır. Bu gelişme, Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılara yönelik gönüllü geri dönüş politikalarını ve göç diplomasisine

ilişkin söylemlerini yeniden şekillendirmiştir (Yılmaz ve Günay, 2025). Aynı zamanda geri dönüş tartışmalarını güvenlik, yeniden inşa, bölgesel istikrar ve uluslararası iş birliği ekseninde daha görünür hâle getirmiştir (Küçükakbulut, 2025). Bu siyasal değişim, geri dönüş haberlerinin Türkiye'nin dış politika öncelikleri ve kurumsal konumlanmasıyla ilişkili olarak incelenmesini önemli hâle getirmektedir. Bu araştırma, Esed rejiminin devrilmesinin ardından TRT Haber'de yayımlanan gönüllü geri dönüş haberlerinde Türkiye'nin göç diplomasisinin nasıl inşa edildiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle, literatürde ağırlıklı olarak resmî söylemler, politika belgeleri ve uluslararası yayın kuruluşları üzerinden yürütülen tartışmaları TRT Haber örneği üzerinden ulusal kamu yayıncılığı bağlamına taşımaktadır. Araştırmanın, devlet destekli haber kuruluşlarının göç diplomasisinin inşasındaki rolüne ilişkin tartışmaları derinleştirilmesi ve medya ile diplomasi arasındaki ilişkiye yönelik gelecekteki çalışmalara zemin sunması beklenmektedir. Bu doğrultuda araştırma, aşağıdaki sorulara yanıt aramaktadır:

1. Esed rejimi sonrası dönemde TRT Haber'de yayımlanan gönüllü geri dönüş haberlerinde Türkiye'nin göç diplomasisi hangi temalar aracılığıyla inşa edilmektedir?
2. Bu haberlerde gönüllü geri dönüş süreci nasıl söylemsel çerçeveler içinde ifade edilmektedir?
3. TRT Haber, kamu yayıncısı kimliğiyle Türkiye'yi ve diğer aktörleri (Esed rejimi, uluslararası kuruluşlar vb.) hangi temsil stratejileri aracılığıyla konumlandırmaktadır?

Araştırma, bu sorulara yanıt ararken göç diplomasisi tartışmalarını medya ve stratejik iletişim perspektifiyle birleştirmesi bakımından önem taşımaktadır. Literatürde göç diplomasisi ağırlıklı olarak resmî politika belgeleri, siyasal açıklamalar ve diplomatik müzakereler üzerinden ele alınırken (Fernández-Molina ve Hernando De Larramendi, 2022; Demiryontar, 2021; İçduygu ve Üstübcü, 2014), bu çalışma söz konusu diplomasiyi ulusal kamu yayıncılığı aracılığıyla nasıl söylemsel olarak üretildiğini incelemektedir.

2. Kuramsal ve Kavramsal Çerçeve

Bu çalışmanın kuramsal ve kavramsal çerçevesi üç eksen üzerine kurulmaktadır. Bunlar göç diplomasisinin medya aracılığıyla üretilmesi, bu üretimin çözümlenmesine olanak tanıyan söylem ve çerçeveleme yaklaşımları ve söz konusu söylemin üretildiği kurumsal ve siyasal bağlam biçiminde ifade edilebilir.

2.1. Göç Diplomasisi ve Medya

Göç diplomasisi, devletlerin sınır aşan nüfus hareketlerini dış politika hedefleri doğrultusunda araçsallaştırmasını ve göç yönetimini uluslararası ilişkilerin bir parçası olarak ele almasını ifade eden bir kavramdır (Adamson ve Tsourapas, 2019, s. 115). Tsourapas'a (2021, s. 8) göre bu, devletlerin göçmen nüfusları hem bir baskı hem de bir pazarlık aracı olarak kullanabildiği stratejik bir alandır. Bu yaklaşım, göç politikalarının uluslararası müzakereler, devletler arası iş birlikleri, bölgesel güvenlik ve diplomatik konumlanma süreçleriyle ilişkili biçimde değerlendirilmesine imkân tanımaktadır. Dolayısıyla göç, insani ve idari çerçevenin ötesinde, devletlerin güç ilişkileri ve uluslararası konumlanmalarıyla iç içe geçen çok boyutlu bir diplomasi biçimidir. Bununla birlikte kavram, eleştirel açıdan da sorgulanmaktadır. Tolay (2022, s. 356), göç diplomasisinin analitik sınırlarının belirsizliğine ve kamu diplomasisiyle ilişkisinin yeterince netleştirilmemiş olmasına dikkat çekerek, kavramın her tür göç-dış politika etkileşimini kapsayacak biçimde genişletilmesinin çözümleyici gücünü zayıflatabileceğini vurgulamaktadır. Bu çalışma, söz konusu eleştiriye dikkate alarak, göç diplomasisini dar ve odaklı bir biçimde, göçün dış politika hedefleriyle ilişkilendirilmesinin medya söylemi aracılığıyla nasıl üretildiğiyle sınırlı olarak ele almaktadır.

Medya, dış politika mesajlarının dolaşıma girdiği, ülke anlatılarının görünür kılındığı ve stratejik söylemlerin yaygınlaştırıldığı merkezi bir aktördür (Entman, 2008, s. 88; Golan, 2013, s. 1252). Özellikle devlet destekli yayın kuruluşları, ulusal politikaları küresel kamuoyuna aktaran ve kamu diplomasisinin iletişim boyutunu güçlendiren kurumlar olarak öne çıkmaktadır (Rawnsley, 2015b, s. 461). Bu nedenle göç diplomasisi, diplomatik müzakereler ve politika belgelerinin yanı sıra medya söylemi aracılığıyla da inşa edilen bir olgu olarak ele alınmalıdır. Bu inşanın haber metinleri düzeyinde nasıl çözümlenebileceği ise söylem ve çerçeveleme yaklaşımlarını gerektirmektedir.

Haber metinlerinin göç diplomasisini nasıl inşa ettiğini çözümlemek için söylem, ideoloji ve iktidar arasındaki ilişkiyi ele alan eleştirel bir zemine ihtiyaç vardır. Haber söylemi, toplumsal olayların hangi kavramlarla tanımlandığını, hangi aktörlerin görünür kılındığını ve belirli yorumların nasıl ön plana çıkarıldığını incelemeye olanak tanımaktadır. Bu nedenle göç diplomasisinin haber metinlerinde kuruluşunu değerlendirmek, söylem, ideoloji ve iktidar arasındaki ilişkinin açıklanmasını gerektirmektedir. Foucault'ya (1972, s. 49; 1980, s. 93) göre söylem, bilgi ve iktidar ilişkilerinin üretildiği, hangi ifadelerin dolaşıma girebildiğini ve hangi bilgi biçimlerinin geçerlilik kazandığını belirleyen bir alandır. Bu yaklaşım, haberlerde yer verilen anlatıların belirli toplumsal ve kurumsal koşullar içinde oluştuğunu göstermektedir. Göç ve geri dönüş haberlerinde kullanılan kavramlar, başvuru bilgi kaynakları ve görünür kılınan aktörler, olayların nasıl anlaşılacağı üzerinde etkili olan söylemsel tercihler arasında yer almaktadır. Van Dijk (2006, s. 116; 2008, s. 66) ise bu ilişkiyi daha somut bir düzeye taşımaktadır. İdeolojiler, toplumsal grupların paylaştığı düşünce ve değerlerin haber söyleminde görünürlük kazanmasıyla ilişkilidir. “Biz” ve “onlar” ayrımı, aktörlerin konumlandırılması, belirli seslerin öne çıkarılması veya dışlanması ve sözcük seçimleri, bu düşünce ve değerlerin aktarılmasına ve pekiştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu yaklaşım, haber metinlerini tarafsız aktarımlar olmaktan çıkarak belirli anlam ve iktidar çerçevelerini üreten söylemsel pratikler olarak okumayı mümkün kılmaktadır. Söylemin ideolojik seçiciliği, haber metinleri düzeyinde en somut biçimde çerçeveleme aracılığıyla görünür hâle gelmektedir. Çerçeveleme yaklaşımı, haber metinlerinde belirli olguların hangi yönlerinin seçildiğini ve bu yönlerin hangi anlam ilişkileri içinde sunulduğunu açıklamaktadır. Entman'a (1993, s. 52) göre çerçevelemek, algılanan gerçekliğin belirli yönlerini seçip metinde belirginleştirerek belirli bir sorun tanımını, nedensel yorumu, ahlaki değerlendirmeyi ve çözüm önerisini öne çıkarmaktır. Göç meseleleri bu bakımdan özellikle çerçeveye duyarlıdır; aynı olgu güvenlik, insani yardım, ekonomik yük ya da uluslararası sorumluluk çerçevelerinde sunulduğunda tümüyle farklı anlamlar kazanmaktadır (Entman, 2008, s. 90).

2.2. Kamu Hizmeti Yayıncılığı ve Türkiye'nin Göç Eksenli Dış Politikası

Söylemin üretildiği kurumsal bağlam, kamu hizmeti yayıncılığıdır. Kamu hizmeti yayıncılığı, ticari kaygılardan bağımsız olarak, kamu yararını gözetmek, toplumu

bilgilendirmek ve ulusal bütünlüğe katkı sunmakla tanımlanan bir modeldir (Scannell, 1989, s. 136). Bu modelin kuramsal dayanakları arasında toplumsal temsil, kamusal sorumluluk ve farklı kesimlerin bilgiye erişimi bulunmaktadır. Bununla birlikte, kamu yayın kuruluşlarının faaliyetleri, içinde bulundukları siyasal, yönetsel ve kurumsal bağlamla ilişki içinde şekillenmektedir. Bu nedenle kamu yayıncılığının haber üretim süreçlerini değerlendirirken yayıncılığın kamusal işlevleri ile kurumun faaliyet gösterdiği siyasal ortam birlikte dikkate alınmalıdır (Taşcıoğlu, 2024; Kırık, 2024).

Uluslararası literatürde kamu yayın kuruluşları ve devlet destekli medya organları, dış politika anlatılarının dolaşıma girmesinde ve ülkelerin uluslararası konumlarının temsil edilmesinde etkili iletişim aktörleri arasında değerlendirilmektedir (Rawnsley, 2015a, s. 274; Arceneaux ve Powers, 2020, s. 51). Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) da kamu hizmeti yayıncılığını yürüten kurum olarak hem kamuyu bilgilendirme hem de ulusal politika ve değerlerin temsili işlevini bir arada taşımaktadır (Avşar, 2005, s. 96). Bu kimlik nedeniyle TRT Haber, söylemi ileten bir kanaldan çok, onun üretildiği ve meşrulaştırıldığı kurumsal bir aktör olarak işlev görmektedir.

Kamu yayıncılığının içerikleri kamuyu temsil eden politikalardan ayrılamayacağı için TRT Haber'in gönüllü geri dönüş söylemini anlamlandırmak Türkiye'nin göç eksenli dış politikasının tarihsel ve güncel bağlamını gerektirmektedir. Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılara yönelik politikası, 2011'de benimsenen "açık kapı" yaklaşımı ve geçici koruma rejimi üzerine kurulmuş; bu dönemde sığınmacıları "misafir" olarak tanımlayan, insani sorumluluk ve ev sahipliği vurgulu bir söylem hem ulusal hem de uluslararası kamuoyuna yönelik bir meşruiyet zemini oluşturmuştur (İçduygu ve Demiryontar, 2022, s. 320; Korkut, 2016, s. 10). İlerleyen yıllarda göç giderek belirgin bir diplomatik araca dönüşmüş (Kaya, 2020, s. 24); 2016 sonrasında sınır güvenliği, güvenli bölge politikaları ve gönüllü geri dönüş Türkiye'nin Suriye politikasının merkezine yerleşmiş ve geri dönüş söylemi güvenlik ve istikrar temalarıyla ilişkilendirilmiştir (Şahin Mencütek, 2021, s. 2807; Morgül, 2023, s. 34). 8 Aralık 2024'te Esed rejiminin devrilmesi ise bu çerçevede önemli bir kırılma noktası oluşturmuş; gönüllü geri dönüş hedefini yeni bir bağlama taşıyarak onu yeniden inşa, bölgesel istikrar ve uluslararası iş birliği temalarıyla birlikte dış politika söyleminin merkezine yerleştirmiştir (Yılmaz ve Günay, 2025, s. 178; Küçükakbulut, 2025, s. 5). Bu bağlamda TRT Haber'in gönüllü geri dönüş haberleri, güncel bir gelişmeyi

aktarmanın ötesinde, Türkiye'nin bu yeni dönemdeki göç eksenli dış politikasını ve diplomatik konumlanmasını destekleyen söylemsel bir zemin olarak okunabilir.

3. Yöntem

Esed rejiminin devrilmesinin ardından TRT Haber'de yayımlanan gönüllü geri dönüş haberlerinde Türkiye'nin göç diplomasisinin nasıl inşa edildiğini incelemeyi amaçlayan bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde doküman incelemesine dayalı olarak tasarlanmıştır. Araştırmada, Türkiye'nin göç diplomasisinin hangi temalar aracılığıyla inşa edildiği, gönüllü geri dönüş sürecinin hangi söylemsel çerçeveler içinde sunulduğu ve Türkiye ile diğer aktörlerin hangi temsil stratejileri aracılığıyla konumlandırıldığı sorularına yanıt aranmıştır. Bu doğrultuda TRT Haber'in kamuya açık internet arşivinde yer alan gönüllü geri dönüş haberleri araştırmanın veri kaynağı olarak belirlenmiş; haber metinleri, içerdikleri temaların, söylemsel çerçevelerin ve aktör temsillerinin bağlam içinde çözümlenmesine olanak sağlayan nitel içerik analiziyle incelenmiştir. İzleyen alt bölümlerde araştırma deseni, veri setinin oluşturulması, verilerin analizi ve araştırmanın güvenilirliğini sağlamaya yönelik süreçler açıklanmaktadır.

3.1. Araştırma Deseni

Bu çalışma nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın temel çözümleme yöntemi nitel içerik analizidir. Bununla birlikte, haber metinlerinde anlamın nasıl kurulduğunu daha derinlemesine çözümleyebilmek için söylem analizi ve çerçeveleme yaklaşımlarından da tamamlayıcı biçimde yararlanılmıştır. Nitel içerik analizi, metinlerde tekrar eden anlam örüntülerini kodlayarak ana temaları ve alt temaları belirlemek için kullanılmıştır (Schreier, 2012, s. 1). Söylem analizi yaklaşımı, bu temaların hangi ideolojik ve iktidar ilişkileri içinde kurulduğunu ve belirli aktörlerin (Türkiye, Esed rejimi, uluslararası kuruluşlar) nasıl konumlandırıldığını çözümlemek için (van Dijk, 2008, s. 66); çerçeveleme yaklaşımı ise gönüllü geri dönüş sürecinin hangi anlam çerçeveleri (insani sorumluluk, güvenlik, yönetsel başarı, bölgesel istikrar) içinde sunulduğunu belirlemek için seçilmiştir (Entman, 1993, s. 52). Böylece nitel içerik analizi haber söyleminde tekrar eden temaları ortaya koyarken, söylem analizi ve çerçeveleme

bu temaların hangi anlam çerçevesi içinde ve nasıl inşa edildiğini açığa çıkarmak için kullanılmıştır.

3.2. Veri Toplama Süreci ve Veri Setinin Oluşturulması

Bu araştırmada yalnızca TRT Haber'in kamuya açık erişime sahip internet sitesinde yayımlanan haber metinleri kullanılmıştır. Araştırma, insan katılımcılarından veri toplanmasını içermediği için etik kurul onayı gerektirmemektedir. Bununla beraber çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun hareket edilmiştir.

Veri toplama sürecinde TRT Haber arşivi, "Suriyeli", "geri dönüş", "gönüllü geri dönüş", "güvenli geri dönüş" ve "geçici koruma" anahtar kelimeleri kullanılarak sistematik biçimde taranmıştır. Araştırmanın zaman aralığı 8 Aralık 2024–30 Haziran 2026 olarak belirlenmiştir. Bu tarih aralığı, 8 Aralık 2024 tarihinde Suriye'de yaşanan siyasal dönüşümün ardından Türkiye'nin göç politikası ve gönüllü geri dönüş söyleminde yeni bir dönemin başlaması nedeniyle tercih edilmiştir. Böylece veri seti, rastlantısal bir zaman diliminden ziyade araştırmanın amacı açısından anlamlı bir siyasal ve diplomatik kırılma noktasına dayalı olarak oluşturulmuştur.

Veri setinin oluşturulması, üç aşamalı ve ölçüt temelli bir eleme süreciyle gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada (tarama), belirlenen beş anahtar kelimeyle ("Suriyeli", "geri dönüş", "gönüllü geri dönüş", "güvenli geri dönüş", "geçici koruma") 8 Aralık 2024 sonrası dönem için yapılan sistematik tarama sonucunda toplam 170 haber kaydına ulaşılmıştır. İkinci aşamada (uygunluk ve mükerrerlik elemesi), bu kayıtlar araştırmanın kapsamı açısından değerlendirilmiştir. Farklı anahtar kelimelerin aynı haberi birden çok kez getirmesinden kaynaklanan yinelenen kayıtlar çıkarılmış; ayrıca yalnızca askeri operasyonları konu alan, göç boyutu bulunmayan diplomatik temaslara odaklanan ya da spor, magazin ve adli olaylara ilişkin, araştırmanın amacıyla doğrudan ilişkilendirilemeyen haberler kapsam dışında bırakılmıştır. Bu aşamada toplam 106 haber (yinelenen kayıtlar ve kapsam dışı içerikler) elenmiş ve geriye 64 haber kalmıştır. Üçüncü aşamada (söylemsel uygunluk elemesi), 64 haberin tamamı okunmuş ve söylemsel içerikleri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu aşamada, aynı söylemsel örüntüyü yinelenmekten öteye geçmeyen rutin haberler (örneğin farklı tarihlerde yalnızca güncellenen geri dönüş istatistiklerini aktaran ya da aynı uluslararası

kuruluşun benzer içerikli açıklamalarını tekrarlayan haberler) veri setinden çıkarılmış; bu aşamada 20 haber elenerek nihai veri seti 44 habere indirilmiştir. Bu son eleme, nitel araştırmada örneklem büyüklüğünden çok anlam çeşitliliğini önceleyen amaçlı örnekleme mantığına dayanmaktadır. Amaç, en fazla sayıda haberi değil, farklı söylemsel örüntüleri en iyi temsil eden haberleri kapsamaktır. Üçüncü aşamada elenen rutin haberler, sayısal verinin kendisi olduğu için değil, aynı istatistiksel güncellemeyi ve söylemsel örüntüyü tekrar ettikleri için (yinelenme/doygunluk) çıkarılmıştır. Sayısal verilerin göç diplomasisi söylemindeki kullanımı, çalışmanın bulgularından biri olarak (bkz. Tema 3.1) korunmuştur. Bu nedenle sayısal ifade içeren haberlerin temsili örnekleri veri setinde tutulmuş, yalnızca aynı veriyi farklı tarihlerde yineleyen fazlalıklar elenmiştir. Böylece hem veri setinin söylemsel çeşitliliği korunmuş hem de sayısal meşrulaştırmanın analitik olarak incelenmesi mümkün kılınmıştır. Haberler MAXQDA Web Collector aracılığıyla kaydedilmiş ve toplam 166 sayfalık bir metin veri seti elde edilmiştir.

3.3. Veri Analizi

Veri analizi MAXQDA 24 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Analiz süreci, nitel içerik analizinin temel ilkeleri doğrultusunda yürütülmüştür. İlk aşamada veri setinde yer alan haber metinleri araştırmacı tarafından tekrar tekrar okunarak veriye ilişkin bütüncül bir kavrayış geliştirilmiştir. Ardından haber metinleri satır satır incelenmiş ve araştırmanın amacıyla ilişkili anlamlı ifadeler kodlanmıştır. Benzer içerik taşıyan kodlar karşılaştırılarak bir araya getirilmiş, ortak özellikleri doğrultusunda alt temalar ve ana temalar oluşturulmuştur. Analiz süreci boyunca kodlar ve temalar sürekli karşılaştırılmış, gerektiğinde yeniden düzenlenmiş ve verilerle uyumu gözden geçirilmiştir. Son aşamada temalar yorumlanarak Türkiye'nin göç diplomasisinin medya söyleminde nasıl inşa edildiği ortaya konulmuştur.

Araştırma nitel desende yürütüldüğü için, güvenilirlik kodlayıcılar arası istatistiksel uyum katsayısından çok, nitel araştırmalarda önerilen inandırıcılık (*credibility*), aktarılabilirlik (*transferability*), tutarlılık (*dependability*) ve doğrulanabilirlik (*confirmability*) ölçütleri üzerinden sağlanmaya çalışılmıştır (Lincoln ve Guba, 1985, s. 300; Nowell vd., 2017, s. 3). Nitekim yorumlayıcı nitel çözümlemelerde kodlayıcılar arası uyum katsayısının her durumda gerekli

ya da uygun olmadığı; güvenilirliğin şeffaflık, tutarlılık ve izlenebilirlik gibi ölçütlerle de sağlanabileceği vurgulanmaktadır (O'Connor ve Joffe, 2020, s. 2). Kodlama süreci tek bir araştırmacı tarafından yürütülmüş; ancak sürecin şeffaflığını ve tutarlılığını güvence altına almak için çeşitli prosedürel önlemler alınmıştır. İlk olarak, veri seti araştırmacı tarafından tekrar tekrar okunmuş ve kodlama, sabit karşılaştırma (*constant comparison*) ilkesi doğrultusunda yürütülmüştür. Kodlar ve temalar analiz boyunca sürekli karşılaştırılmış, gerektiğinde yeniden düzenlenmiş ve verilerle uyumu gözden geçirilmiştir. İkinci olarak, ilk kodlamanın tamamlanmasının ardından oluşturulan kod ve tematik yapı, göç alanında uzman iki akademisyenin değerlendirmesine sunulmuştur. Uzman değerlendirmesi (*peer debriefing*) olarak nitelendirilebilecek bu süreçte, uzmanlardan alınan geri bildirimler doğrultusunda kod yapısı yeniden değerlendirilmiş, görüş farklılıkları tartışılarak gerekli düzenlemeler yapılmış ve temalara son biçimi verilmiştir. Üçüncü olarak, tema oluşturma sürecinin izlenebilirliğini sağlamak amacıyla veri toplama ölçütleri, kodlama aşamaları ve tema-alt tema yapısı ayrıntılı biçimde raporlanmış; bulgular, haber metinlerinden doğrudan alıntılar ve yayım tarihleriyle desteklenerek şeffaf biçimde sunulmuştur.

4. Bulgular

TRT Haber'de Türkiye'nin göç diplomasisine ilişkin söylem, birbirini tamamlayan üç ana tema etrafında yapılandırılmaktadır (Tablo 1). İlk tema, Esed rejiminin olumsuz temsili, yeni Suriye anlatısının kurulması ve Türkiye'nin bu dönüşüm sürecindeki kurucu rolü üzerinden göç diplomasisinin tarihsel ve siyasal dayanaklarını ortaya koymaktadır. İkinci tema, Türkiye'yi göç yönetiminde güçlü kurumsal kapasiteye sahip ve süreci etkin biçimde yöneten bir aktör olarak konumlandırmaktadır. Üçüncü tema ise bu söylemi sayısal veriler, uluslararası kuruluşların açıklamaları ve bireysel yaşam öyküleri aracılığıyla destekleyerek meşrulaştırmaktadır. Bulgular, TRT Haber'de göç diplomasisinin tarihsel, yönetsel ve insani boyutların bütünleştiği çok katmanlı bir söylemsel çerçeve içinde inşa edildiğini göstermektedir.

Tema	Alt Tema	Temsili Kodlar
Tema 1. Türkiye'nin Göç Diplomasinin Tarihsel ve Siyasal Dayanaklarının İnşası	1.1. Esed Rejiminin Meşruiyet Kaybı Üzerinden Temsili	Esed rejiminin çöküşü, Baas rejiminin sonu, zulüm ve baskı, insan hakları ihlalleri, rejim değişikliği, halk kutlamaları, özgürleşme, yeni başlangıç, kapsayıcı yönetim, Türkiye'nin Suriye politikası
	1.2. Yeni Suriye Anlatısının İnşası	Umut, normalleşme, yeniden inşa, toplumsal bütünleşme, ekonomik kalkınma, eğitim, enerji altyapısı, kurumsal yapılanma, güvenli yaşam, geri dönüş beklentisi, geleceğin inşası
	1.3. Türkiye'nin Yeni Dönemin Kurucu Aktörü Olarak Konumlandırılması	Diplomatik girişimler, çok taraflı diplomasi, uluslararası iş birliği, yeniden inşaya destek, teknik bilgi birikimi, yetişmiş insan kaynağı, bölgesel istikrar, ortak güvenlik, Türkiye-Suriye iş birliği
Tema 2. Türkiye'nin Göç Yönetişiminde Model Ülke Olması	2.1. Gönüllü Geri Dönüşün Yönetimi	Planlı geri dönüş, gönüllülük ilkesi, güvenli geri dönüş, onurlu geri dönüş, düzenli geri dönüş, sınır kapıları, fiziki altyapı, kapasite artışı, kamu koordinasyonu, STK iş birliği
	2.2. Kurumsal Hazırlık ve Koordinasyon	Göç İdaresi Başkanlığı, mobil hizmet birimleri, kurumlar arası koordinasyon, kurumsal hazırlık, sınır yönetimi, yeni düzenlemeler, yönetsel kapasite, planlı uygulama, şeffaf yönetim
	2.3. Göç Yönetiminde Uluslararası Referans Ülke	Model ülke, örnek uygulamalar, etkin kamu yönetimi, insani yaklaşım, uluslararası görünürlük, danışılan ülke, başarılı göç yönetimi, insan hakları, medeniyet değerleri
Tema 3. Göç Diplomasisini Güçlendiren Temsiller	3.1. Ulusal ve Uluslararası Göstergeler	Geri dönüş istatistikleri, kümülatif veriler, resmî açıklamalar, nicel kanıtlar, BM, BMMYK, IOM, uluslararası göstergeler, normalleşme, yeniden inşa beklentisi
	3.2. İnsani Anlatılar ve Bireysel Yaşam Öyküleri	Çocuklar, aileler, yeniden kavuşma, umut, mutluluk, vatan özlemi, yeni hayat, Türkiye'ye teşekkür, Türk halkına minnettarlık, ev sahibi ülke, bireysel yaşam öyküleri

Tablo 1. Tema, Alt Tema ve Temsilî Kodlar

4.1. Tema 1: Türkiye'nin Göç Diplomasisinin Tarihsel ve Siyasal Dayanaklarının İnşası

TRT Haber'de Türkiye'nin göç diplomasisine ilişkin söylem, Esed rejiminin meşruiyetini yitirmiş bir yönetim olarak sunulmasıyla başlamaktadır. Eski rejimin olumsuz temsili, Esed sonrası dönemin umut ve yeniden inşa ekseninde anlamlandırılmasıyla tamamlanmakta; Türkiye ise bu yeni dönemde diplomatik girişimleri ve bölgesel rolüyle kurucu bir aktör olarak konumlandırılmaktadır.

4.1.1. Esed Rejiminin Meşruiyet Kaybı Üzerinden Temsili

TRT Haber'de Esed rejimi, Suriye'de yaşanan insani krizin temel sorumlusu ve ahlaki meşruiyetini yitirmiş bir yönetim olarak sunulmaktadır. İncelenen haberlerde kullanılan ifadeler, siyasal değişimi kaçınılmaz ve gerekli bir dönüşüm olarak çerçevelemektedir. Bu yaklaşım, Esed sonrası döneme ve Türkiye'nin bu sürece ilişkin söylemine meşru bir zemin hazırlamaktadır. Bu çerçevede rejim; şiddet, baskı ve insan hakları ihlalleriyle özdeşleştirilmektedir.

"Suriye'de kanlı Esed rejimi devrildi." (08.12.2024)

"...13 yıldır süren kanlı rejim... 61 yıllık Baas rejimi..." (08.12.2024)

Haberlerde rejim değişikliği, özgürlük ve umut ekseninde yeniden anlamlandırılmaktadır. Halkın kutlamalarına, meydanlardaki sevince ve geleceğe ilişkin beklentilere geniş yer verilmesi, siyasal dönüşümün toplumsal düzeyde olumlu karşılanan bir gelişme olarak temsil edilmesini desteklemektedir.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz: *"Suriye Suriyelilerindir." (08.12.2024)*

"Halk coşkuyla kutlamalar yapıyor." (08.12.2024)

Söylem, geçmiş ile gelecek arasında belirgin bir karşıtlık kurmaktadır. Esed dönemi savaş, baskı ve belirsizlikle ilişkilendirilirken, Esed sonrası dönem umut, özgürlük ve normalleşmenin simgesi olarak sunulmaktadır. Böylece rejimin sona ermesi, Suriye'nin yeniden inşasını mümkün kılan tarihsel bir dönüm noktası şeklinde çerçevelendirilmektedir. Bununla birlikte, haberlerde siyasi aktörlerin açıklamaları, Esed rejiminin sona ermesini Türkiye'nin uzun süredir savunduğu Suriye politikasıyla uyumlu bir gelişme olarak sunmaktadır. Bu temsil, Türkiye'nin Suriye politikasını tutarlı, istikrarlı ve öngörülü bir yaklaşım olarak desteklemektedir.

AK Parti Sözcüsü Ömer Çelik: "...Suriye'de kapsayıcı bir irade, kapsayıcı bir yönetim modeli ortaya çıksın." (08.12.2024)

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz: "Suriye halkı yeni bir dönem başlatmaktadır." (08.12.2024)

Bu alt tema, Esed rejiminin meşruiyet kaybının siyasal bir değişimin ötesinde, Türkiye'nin Suriye politikasını ve göç diplomasisini meşrulaştıran söylemsel bir başlangıç noktası olarak kurgulandığını göstermektedir. Eski rejimin olumsuz, Esed sonrası dönemin ise umut ve yeniden inşa ekseninde sunulması, Türkiye'nin göç diplomasisinin tarihsel ve siyasal dayanaklarını oluşturan temel söylemsel çerçeveyi meydana getirmektedir.

4.1.2. Yeni Suriye Anlatısının İnşası

TRT Haber'de Esed rejiminin sona ermesiyle birlikte Suriye'ye ilişkin söylem, umut, istikrar ve yeniden inşa ekseninde yeniden şekillenmektedir. İncelenen haberlerde Esed sonrası dönem; kapsayıcı yönetim, toplumsal bütünleşme ve yeniden yapılanma vurgularıyla ele alınmakta, Suriye'nin uzun yıllar süren çatışma ortamından çıkarak normalleşme sürecine girdiği anlatılmaktadır. Bu dönem, rejim değişikliğinin ötesinde ülkenin geleceğine ilişkin olumlu beklentilerin güçlendiği yeni bir başlangıç olarak çerçevelendirilmektedir. Suriye'nin yeniden ayağa kalkacağı, istikrara kavuşacağı ve yeni bir siyasal ve toplumsal düzenin kurulacağı yönündeki ifadeler, geleceğe ilişkin iyimser bir perspektifi desteklemektedir.

"...Esed rejiminin zulmünden kurtulan Suriyeliler..." (08.12.2024)

"...Suriye, 8 Aralık'ta başlayan yeni dönemle kritik bir dönüm noktasında..." (08.12.2024)

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz: "...Tüm dinlerden, mezheplerden ve etnik kimliklerden Suriye vatandaşlarının barış içinde bir arada yaşaması..." (08.12.2024)

Bu söylem, yeniden inşayı yalnızca fiziksel altyapının onarılmasıyla sınırlı bir süreç olarak ele almamaktadır. Haberlerde ekonomik kalkınma, eğitim, enerji altyapısı, kurumsal kapasite ve insan kaynağı gibi farklı alanlar, Suriye'nin geleceğini şekillendirecek dönüşümün temel bileşenleri olarak sunulmaktadır. Böylece yeniden inşa, sembolik bir umut söyleminin ötesine geçerek somut politika alanları üzerinden anlam kazanmaktadır.

"Halep yeniden inşa edilecek: Türk şirketlere ihtiyacımız var." (12.04.2025)

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar: *"...Suriye'nin tekrar imarı için üzerimize düşeni yapacağız." (24.05.2025)*

Esed sonrası döneme ilişkin olumlu beklentiler, Suriyelilerin ülkelerine dönüşüyle doğrudan ilişkilendirilmektedir. Haberlerde güvenli ve istikrarlı bir Suriye'nin oluşması, gönüllü geri dönüşü mümkün kılan temel koşul olarak aktarılmaktadır. Bu çerçevede yeniden inşa ile geri dönüş arasında güçlü bir nedensellik ilişkisi kurulmaktadır.

Suriye'deki yeni yönetimin lideri Ahmed eş-Şara: *"2 yılda 14 milyon Suriyeli ülkesine dönecek." (30.12.2024)*

"Suriyeli mültecilerin dörtte birinden fazlası önümüzdeki 12 ay içinde hayatlarını yeniden kurmak için geri dönmeyi planlıyor." (05.01.2025)

Bu alt tema, Esed sonrası dönemin siyasal bir değişimin ötesinde, gönüllü geri dönüşü mümkün kılan yeni bir toplumsal ve siyasal düzen olarak kurgulandığını göstermektedir. TRT Haber'de yeni Suriye anlatısı; umut, yeniden inşa ve istikrar ekseninde şekillenmekte, böylece Türkiye'nin göç diplomasisini destekleyen temel söylemsel dayanaklardan birini oluşturmaktadır.

4.1.3. Türkiye'nin Yeni Dönemin Kurucu Aktörü Olarak Konumlandırılması

TRT Haber'de yeni Suriye anlatısının önemli bileşenlerinden biri, Türkiye'nin Esed sonrası dönemde üstlendiği bölgesel roldür. Haberlerde siyasal dönüşüm, yeniden inşa ve bölgesel istikrara ilişkin gelişmeler, Türkiye'nin diplomatik girişimleriyle ilişkilendirilerek aktarılmaktadır. Farklı ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla yürütülen temaslar, Türkiye'nin Suriye'nin geleceğine yönelik diplomatik süreçlerde aktif rol üstlendiğini göstermektedir. Çok taraflı görüşmeler ve üst düzey diplomatik girişimler, Türkiye'yi bölgesel iş birliğini teşvik eden ve istikrarın sağlanmasına katkı sunan temel aktörlerden biri olarak konumlandırmaktadır.

Dışişleri Bakanı Hakan Fidan: *"...Suriye ile her alanda ve düzeyde kapsamlı temaslarımızı sürdürüyoruz." (13.04.2025)*

"...Antalya'da Türkiye-ABD-Suriye üçlü görüşmesi..." (15.05.2025)

"...Bakan Fidan'dan Suriye diplomasisi..." (13.04.2025)

Haberlerde Türkiye'nin kurucu rolü, yeniden inşa sürecine yaptığı katkılar üzerinden de desteklenmektedir. Türkiye'nin teknik bilgi birikimi, ekonomik kapasitesi ve yetiştirilmiş insan kaynağı, Suriye'nin yeniden inşasında önemli avantajlar olarak sunulmaktadır. Böylece yeniden inşa süreci, Türkiye'nin katkı sunduğu ortak bir dönüşüm alanı olarak çerçevelendirilmektedir.

Suriye Dışişleri Bakanı Esad eş-Şeybani: "...Türkiye, yeniden inşa sürecinde Suriye halkının yanında olmaya devam edecektir." (14.06.2025)

YTB Başkanı Abdullah Eren: "16 binden fazla Türkiye mezunu Suriyelinin, yeni Suriye'nin inşasında kritik ve önemli görevler üstleneceğine inanıyoruz." (17.04.2025)

Suriye'nin istikrarı ile Türkiye'nin güvenliği arasında doğrudan bir ilişki kurulması da bu söylemin önemli bileşenlerinden biridir. Haberlerde iki ülkenin geleceğinin birbirini etkileyen ve tamamlayan bir ilişki içinde olduğu vurgulanmakta; Türkiye'nin Suriye politikası ulusal güvenlik kaygılarının ötesinde bölgesel barış ve istikrar hedefiyle ilişkilendirilmektedir.

Dışişleri Bakanı Hakan Fidan: "Suriye'nin güvenliğini, Türkiye'nin güvenliğinden ayrı görmüyoruz." (13.04.2025)

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan: "Suriye'nin istikrarı, bölgenin istikrarı demektir." (17.05.2025)

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan: "...Bölgesel barış ve istikrar için iş birliğimizi sürdüreceğiz." (15.05.2025)

Bu alt tema, TRT Haber'de Türkiye'nin Esed sonrası dönemde diplomatik girişimleri yönlendiren, yeniden inşa sürecine katkı sunan ve bölgesel istikrarın tesisinde sorumluluk üstlenen kurucu bir aktör olarak konumlandırıldığını göstermektedir. Bu temsil, yeni Suriye anlatısını Türkiye'nin bölgesel liderlik rolüyle ilişkilendirirken, göç diplomasisinin söylemsel meşruiyetini güçlendiren temel dayanaklardan birini oluşturmaktadır.

4.2. Tema 2: Türkiye'nin Göç Yönetişiminde Model Ülke Olması

TRT Haber'de Türkiye'nin göç diplomasisi, dış politika ile göç yönetiminin birbirini tamamlayan unsurlar olarak sunulmasıyla güçlendirilmektedir. Haberlerde gönüllü geri dönüşün planlı biçimde yürütülmesi, kamu kurumlarının koordinasyon ve yönetim kapasitesi ile Türkiye'nin göç yönetiminde örnek

gösterilen bir ülke olarak öne çıkarılması, bu anlatının temel bileşenlerini oluşturmaktadır.

4.2.1. Gönüllü Geri Dönüşün Yönetimi

TRT Haber'de gönüllü geri dönüş, planlı ve kurumsal bir göç yönetimi uygulaması olarak sunulmaktadır. Haberlerde geri dönüş sürecinin güvenlik, planlama ve koordinasyon ilkeleri doğrultusunda yürütüldüğü vurgulanırken, sınır kapılarında gerçekleştirilen düzenlemelere, hayata geçirilen yeni uygulamalara ve kamu kurumları arasındaki iş birliğine ayrıntılı biçimde yer verilmektedir. Bu söylem, gönüllü geri dönüşün kamu kurumları tarafından planlanan ve yönetilen kurumsal bir süreç olarak temsil edilmesini desteklemektedir.

"Suriyelilerin ülkelerine dönüşlerini kolaylaştıracak yeni adımlar devrede." (22.12.2024)

İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya: *"Sınır kapılarındaki fiziki altyapı güçlendirildi. Günlük 3 bin olan kapasitemiz 15-20 bine çıkarıldı." (22.12.2024)*

Gönüllülük ve güvenlik ilkeleri, bu söylemin temel bileşenleri arasında yer almaktadır. Geri dönüşlerin uluslararası ilkeler doğrultusunda yürütüldüğü vurgulanırken, bireylerin kendi tercihleriyle ülkelerine döndüğü anlayışı da desteklenmektedir. Böylece geri dönüş, bireysel tercihe dayalı bir süreç olarak temsil edilmektedir.

"Esed rejiminin çöküşünün ardından Suriyelilerin güvenli biçimde ülkelerine dönüşleri sürüyor." (08.12.2025)

"...Gönüllü, güvenli, onurlu ve düzenli geri dönüş..." (Birçok haberde tekrar eden ifade)

Haberlerde kamu kurumları ile farklı paydaşlar arasındaki iş birliği de Türkiye'nin göç yönetimindeki yönetsel kapasitesinin önemli göstergelerinden biri olarak sunulmaktadır. Merkezi yönetim, yerel kurumlar ve sivil toplum kuruluşları arasındaki koordinasyona yapılan vurgu, geri dönüş sürecinin devlet öncülüğünde ve çok aktörlü bir yapıyla yürütüldüğü anlayışını güçlendirmektedir.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan: *"Geri dönüşler için Suriyeli sivil toplum kuruluşlarıyla görüşeceğiz." (10.12.2024)*

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı: *"Sürecin sorunsuz devam etmesi için tüm tedbirler alındı. İlgili kamu kurumlarıyla koordinasyon içinde yürütülecek... Göç İdaresi Mobil Hizmet Birimi araçları..." (05.01.2025)*

Bu alt tema, gönüllü geri dönüşün insani bir uygulama olmanın ötesinde, Türkiye'nin planlama, koordinasyon ve uygulama kapasitesini görünür kılan bir göç yönetimi pratiği olarak kurgulandığını göstermektedir. Güvenlik, gönüllülük ve kurumlar arası ilişkilere yapılan vurgu, Türkiye'nin göç yönetimindeki etkinliğini destekleyen temel söylemsel dayanaklardan birini oluşturmaktadır.

4.2.2. Kurumsal Hazırlık ve Koordinasyon

TRT Haber'de göç yönetimi, devletin kurumsal kapasitesi ve yönetsel hazırlığı üzerinden temsil edilmektedir. Haberlerde Göç İdaresi Başkanlığı başta olmak üzere ilgili kamu kurumlarının hazırlıkları, sınır kapılarında gerçekleştirilen düzenlemeler ve uygulamaya alınan yeni tedbirler ayrıntılı biçimde aktarılmaktadır. Bu söylem, geri dönüş sürecinin planlı bir kurumsal yapı içinde yürütüldüğünü ve devletin süreci yönlendiren temel aktör olarak konumlandırıldığını göstermektedir.

"Suriyelilerin sınır kapılarından geri dönüşü sürüyor." (18.12.2024)

"Göç İdaresi Mobil Hizmet Birimi araçları sınır kapılarında hizmet vermeye başladı. Sınır kapılarındaki işlemler hızlandırıldı. Yeni düzenlemeler uygulamaya alındı." (15.01.2025)

Kurumsal kapasite, farklı kamu kurumları ve paydaşlar arasındaki iş birliği üzerinden de görünür kılınmaktadır. Haberlerde merkezi yönetim, yerel kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarının ortak hareket ettiği vurgulanmakta; geri dönüş sürecinin çok aktörlü ve eşgüdüm içinde yürütüldüğü aktarılmaktadır. Bu yaklaşım, göç yönetiminde idari düzenlemeler ile kurumsal iş birliğinin birlikte işlediğini göstermektedir.

"Bakanlıklar arası koordinasyon sağlanacak. İlgili kurumlarla koordinasyon içinde çalışmalar yürütülüyor." (16.01.2025)

Haberlerde devletin göç yönetimindeki kurumsal kapasitesi, uygulamaların sonuçları üzerinden de desteklenmektedir. Geri dönüşlerin düzenli biçimde devam etmesi, geçici koruma altındaki Suriyeli sayısındaki azalma ve resmî açıklamalar, uygulanan politikaların başarılı sonuçlar ürettiğinin göstergeleri olarak sunulmaktadır. Böylece kurumsal kapasite, elde edilen somut çıktılar üzerinden görünür hâle getirilmektedir.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan: “Göç yönetiminde elde edilen başarı... Son 5 yılda geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı dörtte bir azaldı. Uygulamalar planlandığı şekilde sürdürülüyor. Süreci şeffaf şekilde yönetiyoruz.” (21.04.2026)

Bu alt tema, TRT Haber’de kurumsal kapasitenin yönetsel hazırlıklar, kurumlar arası iş birliği ve uygulamaların sonuçları üzerinden birlikte inşa edildiğini göstermektedir. Böylece devlet, göç yönetimini planlayan, eşgüdüm içinde yürüten ve uygulamalarının başarısını görünür kılan temel aktör olarak temsil edilmekte; bu söylem Türkiye’nin göç yönetimindeki kurumsal gücünü destekleyen temel dayanaklardan birini oluşturmaktadır.

4.2.3. Göç Yönetiminde Uluslararası Referans Ülke

TRT Haber’de Türkiye’nin göç yönetimi, uluslararası düzeyde referans gösterilen bir yönetim modeli olarak sunulmaktadır. Haberlerde Türkiye’nin uzun yıllara dayanan göç deneyimi; kurumsal kapasite, insani yaklaşım ve etkin kamu yönetimiyle ilişkilendirilmekte, bu özelliklerin ülkenin uluslararası konumunu güçlendirdiği vurgulanmaktadır. Bu söylem, Türkiye’yi göç yönetimi alanında deneyimi ve uygulamalarıyla öne çıkan bir aktör olarak konumlandırmaktadır. Haberlerde Türkiye’nin göç yönetimindeki başarısı doğrudan vurgulanmaktadır. Uygulanan politikalar, elde edilen sonuçlar ve kurumsal yapı, göç yönetiminin başarılı bir kamu politikası olarak temsil edilmesini desteklemektedir.

İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya: “Türkiye, göç yönetiminde dünyaya model ülke...” (18.04.2025)

İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya: “Göç yönetiminde diğer ülkelerin merakla ve ilgiyle takip ettiği bir ülke hâline geldik.” (18.04.2025)

Göç yönetimi, yönetsel başarının yanı sıra insani değerlerle birlikte ele alınmaktadır. Haberlerde güvenlik politikaları ile insani sorumluluğun birlikte gözetildiği vurgulanmakta; bu yaklaşım, Türkiye’nin göç yönetimini kurumsal kapasite, etik ilkeler ve insani sorumluluk ekseninde görünür kılmaktadır.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı: “Göç yönetimi alanında dünyaya örnek uygulamalar geliştirdik. Suriyelilerin güvenli ve onurlu geri dönüş işlemleri için gerekli tedbirler alındı.” (05.01.2025)

Türkiye’nin göç deneyimi, uluslararası düzeyde başvuru alan ve örnek alınan bir uygulama olarak da sunulmaktadır. Haberlerde yer verilen resmî açıklamalar, geliştirilen uygulamaların uluslararası ölçekte dikkatle takip edildiğini ve farklı

ülkeler için referans oluşturduğunu göstermektedir. Böylece Türkiye'nin göç yönetişimi, ulusal politika sınırlarını aşarak uluslararası görünürlüğe sahip bir deneyim olarak temsil edilmektedir.

İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya: "...İnsan hakları ve medeniyet değerlerimizi esas alarak dünyaya model olan uygulamaları hayata geçirdik." (18.04.2025)

İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya: "...Göç yönetiminde danışılan ülkelerden biri hâline geldik." (10.02.2026)

Bu alt tema, TRT Haber'de Türkiye'nin göç yönetişiminin kurumsal kapasitesi, insani yaklaşımı ve uygulama deneyimiyle uluslararası ölçekte referans alınan bir model olarak kurgulandığını göstermektedir. Bu temsil, Türkiye'nin göç yönetimini ulusal bir kamu politikası olmanın ötesine taşıyarak uluslararası düzeyde meşruiyet ve görünürlük kazanan bir yönetim modeli şeklinde sunmakta; böylece göç diplomasisini destekleyen temel söylemsel dayanaklardan birini oluşturmaktadır.

4.3. Tema 3: Göç Diplomasisini Güçlendiren Temsiller

TRT Haber'de Türkiye'nin göç diplomasisi, farklı meşruiyet kaynaklarıyla desteklenmektedir. Haberlerde sayısal veriler, uluslararası kuruluşların açıklamaları ve bireysel yaşam öyküleri, göç yönetimine ilişkin anlatının güvenilirliğini ve ikna ediciliğini güçlendiren temel unsurlar olarak kullanılmaktadır.

4.3.1. Ulusal ve Uluslararası Göstergeler

TRT Haber'de göç diplomasisinin meşruiyeti, ulusal ve uluslararası kaynaklardan aktarılan sayısal verilerle desteklenmektedir. Haberlerde geri dönüşlere ilişkin istatistikler, Türkiye'nin göç yönetimindeki başarısını ve uygulanan politikaların etkinliğini ortaya koyan göstergeler olarak sunulmaktadır. Düzenli aralıklarla paylaşılan geri dönüş verileri, resmî açıklamaların güvenilirliğini pekiştirirken, sürecin istikrarlı biçimde ilerlediği yönündeki söylemi de desteklemektedir.

"8 Aralık 2024 tarihinden itibaren gönüllü, güvenli, onurlu ve düzenli şekilde geri dönenlerin sayısı ise 700 bin 120." (27.06.2026)

Haberlerde, belirli dönemlere ait istatistiklerin yanı sıra yıllara yayılan toplam geri dönüş sayılarına da yer verilmektedir. Böylece geri dönüşler, kısa süreli gelişmelerden ziyade uzun vadeli ve sürdürülebilir bir kamu politikasının çıktıları olarak temsil edilmektedir.

"2016'dan bu yana 1 milyon 407 bin Suriyeli gönüllü geri dönüş yaptı." (16.06.2025)

"...Bugün itibarıyla gönüllü geri dönüş yapanların toplam sayısı..." (26.06.2025)

Ulusal kaynaklardan aktarılan veriler, Birleşmiş Milletler (BM), Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) gibi uluslararası kuruluşların açıklamalarıyla da desteklenmektedir. Bu açıklamalar, Türkiye'nin göç yönetimine ilişkin söylemine uluslararası referanslar kazandırmakta ve geri dönüşlere ilişkin verilerin yalnızca ulusal makamların değerlendirmelerine dayanmadığı yönündeki algıyı güçlendirmektedir.

"BM: Esed rejimi devrildikten sonra 1,4 milyondan fazla Suriyeli evine döndü." (13.06.2025)

"...Türkiye, Ürdün ve Lübnan gibi ülkelerden 115 binden fazla kişinin Suriye'ye geri döndüğünü aktarıldı." (03.01.2025)

Uluslararası kuruluşların değerlendirmelerinde geri dönüşlerin, Suriye'nin normalleşmesi açısından önemli bir fırsat sunduğu yönündeki görüşlere de yer verilmektedir. Bu değerlendirmeler, geri dönüşleri sayısal göstergelerle desteklenen ve uluslararası toplum tarafından olumlu karşılanan bir gelişme olarak çerçevelenmektedir.

BM Mülteciler Yüksek Komiser Yardımcısı Kelly Clements: *"...Son 14 yılda gördüğümüz en büyük yerinden edilmeye çözüm fırsatlarından biri olabilir." (18.03.2024)*

"BM: Esed rejiminin devrilmesinin ardından 270 bin Suriyeli mülteci ülkesine döndü. Çok daha fazlası önümüzdeki yıl geri dönmeyi planlıyor." (07.02.2025)

Bununla birlikte uluslararası kuruluşların açıklamalarında geri dönüş sürecine ilişkin riskler, insani ihtiyaçlar ve yeniden inşa sürecine yönelik destek gereksinimi de dile getirilmektedir. Ancak TRT Haber'de bu değerlendirmeler çoğunlukla geri dönüşlerin arttığını gösteren veriler ve normalleşme vurgusuyla birlikte aktarılmaktadır. Böylece uluslararası değerlendirmelerin, Türkiye'nin göç diplomasini destekleyen yönleri öne çıkarılırken, süreci zorlaştırabilecek unsurlar daha sınırlı biçimde yer bulmaktadır.

IOM Genel Direktörü Amy Pope: “...Suriyelilerin toplumlarını ve hayatlarını yeniden inşa etmek için önemli yardıma ihtiyaçları var.” (14.05.2025)

BM: “...Suriye’nin toparlanmasına yardımcı olmak için uluslararası desteğe kritik olarak ihtiyaç duyuluyor.” (24.05.2025)

Bu alt tema, TRT Haber’de ulusal istatistikler ile uluslararası kuruluşların değerlendirmelerinin birlikte kullanılarak Türkiye’nin göç diplomasisine söylemsel meşruiyet kazandırıldığını göstermektedir. Sayısal veriler ve uluslararası referanslar, göç yönetimine ilişkin anlatıyı ulusal açıklamaların ötesine taşıyarak uluslararası düzeyde de desteklenen ve güvenilir görülen bir politika çerçevesi içinde sunmaktadır.

4.3.2. İnsani Anlatılar ve Bireysel Yaşam Öyküleri

TRT Haber’de göç diplomasisinin meşrulaştırılmasında bireysel yaşam öykülerine de geniş yer verilmektedir. Haberlerde geri dönüş süreci; çocuklar, aileler ve gündelik yaşam deneyimleri üzerinden aktarılmakta, böylece göç olgusu istatistikler ve resmî açıklamaların ötesinde insani yönüyle ele alınmaktadır. Bu anlatım, geri dönüşü bireylerin yaşamlarını doğrudan etkileyen bir deneyim olarak sunarak okuyucunun duygusal bağ kurmasını desteklemektedir. Haberlerde geri dönüş, umut ve yeniden kavuşma duyguları etrafında kurgulanmaktadır. Ailelerin ülkelerine dönme heyecanı, çocukların yaşadığı mutluluk ve uzun yıllar sonra vatanlarına kavuşmanın yarattığı sevinç öne çıkarılmaktadır. Bu yönüyle geri dönüş, zorunlu göçün ardından yeni bir başlangıcın ve geleceğe ilişkin umudun simgesi olarak temsil edilmektedir.

“Suriyeli küçük Ömer ‘ağır yükü’ ile hiç görmediği ülkesine döndü.” (25.12.2024)

“Soğuk ve yağmura rağmen Suriyeliler eve dönüş sevinci yaşıyor.” (14.12.2024)

Haberlerde Suriyelilerin Türkiye’de geçirdikleri yıllara ilişkin olumlu değerlendirmelerine ve Türk halkına yönelik teşekkürlerine de yer verilmektedir. Bu ifadeler, Türkiye’nin ev sahibi ülke olarak üstlendiği rolü olumlu bir çerçevede sunmakta ve göç yönetimine ilişkin insani yaklaşımı desteklemektedir.

“...Türkiye’de çok mutlu bir yaşamım oldu, misafirliğimiz buraya kadar.” (09.12.2024)

“Türkiye’yi unutamayız. Türk halkına teşekkür ediyoruz.” (10.12.2024)

“...Bize kucak açan Türkiye’ye teşekkür ediyoruz. Bize çok iyi davranıldı.” (16.01.2025)

Bireysel yaşam öyküleri, göç yönetimine ilişkin resmî açıklamaları destekleyen somut örnekler olarak da kullanılmaktadır. Kişisel deneyimlere yer verilmesi, geri dönüş sürecinin bireylerin yaşamları üzerindeki etkilerini görünür kılmaktadır. Böylece bireysel anlatılar, sayısal veriler ve resmî açıklamalarla oluşturulan söylemi tamamlayan önemli bir temsil biçimine dönüşmektedir.

"...Çocuklarımız artık kendi ülkelerinde büyüyecek." (25.12.2024)

"...Evimize dönmenin hayalini yıllardır kuruyorduk." (09.12.2024)

"...Hayatımıza kendi ülkemizde yeniden başlayacağız." (03.04.2025)

Bu alt tema, TRT Haber'de bireysel yaşam öykülerinin göç diplomasisinin insani boyutunu görünür kılan temel temsil stratejilerinden biri olarak kullanıldığını göstermektedir. Kişisel deneyimler, geri dönüş sürecini somutlaştırırken, istatistikler ve resmî açıklamalarla kurulan söylemi güven, umut ve insani sorumluluk temaları üzerinden tamamlamakta; böylece göç diplomasisinin duygusal meşruiyetini güçlendirmektedir.

5. Tartışma

Bu çalışma, Esed rejiminin devrilmesinin ardından TRT Haber'de yayımlanan gönüllü geri dönüş haberlerinde Türkiye'nin göç diplomasisinin medya söylemi aracılığıyla nasıl inşa edildiğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bulgular, bu söylemin üç temel eksen etrafında yapılandığını göstermektedir. İlk olarak, Türkiye'nin göç diplomasisinin tarihsel ve siyasal dayanakları oluşturulmakta; ikinci olarak, Türkiye göç yönetiminde model ülke olarak konumlandırılmakta; son olarak ise bu söylem ulusal ve uluslararası göstergeler ile insani anlatılar aracılığıyla ortaya konulmaktadır.

Araştırmada, TRT Haber'in Türkiye'nin göç diplomasisini Esed rejiminin olumsuz temsili, yeni Suriye anlatısı ve Türkiye'nin bölgesel rolü üzerinden yapılandığı görülmüştür. Bulgular, göç diplomasisinin haberlerde siyasal dönüşüm ve dış politika öncelikleriyle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Esed rejiminin yıkım ve istikrarsızlıkla, yeni Suriye'nin ise umut, yeniden inşa ve normalleşmeyle özdeşleştirilmesi, göçü bölgesel düzen ve uluslararası ilişkilerin geleceğiyle bağlantılı bir dış politika meselesi olarak konumlandırmaktadır. Bu bulgu, medyanın devletlerin dış politika önceliklerini görünür kılan ve stratejik anlatıları dolaşıma sokan önemli bir kamu diplomasisi aracı olduğunu

ortaya koyan çalışmalarla uyumludur (Gilboa, 2001; Rawnsley, 2015a). Benzer şekilde, uluslararası yayıncılığın devletlerin dış politika hedeflerini küresel kamuoyuna aktarmadaki rolü dikkate alındığında (Arceneaux ve Powers, 2020), TRT Haber'in Suriye haberlerinde Türkiye'nin diplomatik rolü ile göç politikasını birlikte sunması, haberlerin diplomatik iletişimin bir parçası olarak işlev gördüğünü düşündürmektedir. Bunun yanında, göç diplomasisinin tarihsel hafıza, siyasal dönüşüm ve yeniden inşa temaları etrafında bütüncül bir söylem içinde kurgulanması dikkat çekmektedir. Bu bulgu, Pamment'in (2014) diplomatik iletişimin giderek medya içerikleri aracılığıyla üretildiğini savunan medyatizasyon yaklaşımıyla da örtüşmektedir. Bu yönüyle TRT Haber, güncel gelişmeleri aktaran bir haber kuruluşu olmanın ötesine geçmektedir. İncelenen haberler kapsamında TRT Haber, Türkiye'nin dış politika önceliklerini destekleyen ve göç diplomasisini besleyen söylemsel çerçeveleri yeniden üretmeye katkı sunan bir iletişim aktörü olarak okunabilir. Bu söylemsel inşa, söylem-ideoloji-iktidar ilişkisi açısından da anlamlıdır. Esed rejiminin olumsuz 'öteki', Türkiye'nin ise sorumlu ve kurucu aktör olarak konumlandırılması, van Dijk'in (2008, s. 66) işaret ettiği 'biz' ve 'onlar' ayrımına dayalı söylemsel kutuplaşmayı düşündürmektedir. Bu çerçeve, Türkiye'yi Suriye'deki yeni döneme yön veren sorumlu ve yapıcı bir aktör olarak konumlandırarak göç diplomasisinin tarihsel ve siyasal temellerini güçlendirmektedir.

Araştırma, TRT Haber'de Türkiye'nin göç yönetiminin kurumsal kapasite, koordinasyon ve gönüllü geri dönüş uygulamaları üzerinden model ülke söylemiyle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Göç politikaları, yönetsel yeterlilik ve uygulama başarısıyla birlikte sunulmakta; bu temsil, uluslararası literatürde göç yönetişiminin kurumsal yapı ve politika uygulama kapasitesi temelinde değerlendirilmesine ilişkin yaklaşımlarla uyumluluk göstermektedir (Geiger ve Pécoud, 2010; Robinson, 2020; Gisselquist ve Tarp, 2019). Haberlerde gönüllü geri dönüşlerin planlı, güvenli ve koordineli biçimde yürütülmesine yapılan vurgu, Türkiye'yi öngörülebilir ve etkin bir göç yönetişimi aktörü olarak konumlandırmaktadır. Geri dönüşler, kamu kurumları arasındaki eşgüdümün ve yönetsel kapasitenin somut göstergeleri olarak temsil edilmekte; bu bulgu, göç yönetişimini çok aktörlü ve uygulama odaklı bir yapı olarak ele alan çalışmalarla da örtüşmektedir (Thouez, 2019; Fargues ve Sredanovic, 2025). Dikkat çekici bir diğer bulgu ise yönetsel başarının insani sorumlulukla birlikte kurgulanmasıdır. Geri dönüşlerin "gönüllü", "güvenli", "onurlu" ve "düzenli" kavramlarıyla

ilişkilendirilmesi, Türkiye'nin kamu yönetimi performansını insani değerlerle bütünleştiren bir söylem ürettiğine işaret etmektedir. Bu bulgu, Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılara yönelik politikalarını insani diplomasi perspektifinden ele alan çalışmalarla da uyumludur (Korkut, 2016). Ayrıca Türkiye'nin göç yönetiminin uluslararası ölçekte örnek gösterilen bir uygulama olarak sunulması, yönetsel başarının ülkenin uluslararası konumunu destekleyen önemli bir unsur olarak çerçevelendiğini göstermektedir. Bu yönüyle göç yönetimi, idari bir kapasite göstergesi olarak Türkiye'nin göç diplomasisini güçlendiren ve uluslararası düzeyde güvenilir bir aktör imajını destekleyen stratejik bir söylem alanına dönüşmektedir. Bu temsil, kamu yayıncılığı bağlamında özellikle anlamlı olarak değerlendirilebilir. TRT Haber'in göç yönetimini bir kamu politikası başarısı olarak çerçevelemesi, kamu yayıncısının ulusal politikaları görünür kılan ve kamuoyu nezdinde meşrulaştıran işleviyle tutarlıdır (Scannell, 1989, s. 136). Böylece yönetsel başarı anlatısı bir bilgilendirmenin ötesinde, devletin göç eksenli dış politikasını destekleyen bir işlev görmektedir.

Bu çalışma, TRT Haber'de göç diplomasisinin ulusal ve uluslararası göstergeler ile insani anlatılar aracılığıyla desteklendiğini göstermektedir. Haberlerde geri dönüş istatistiklerinin, resmî açıklamaların ve uluslararası kuruluşlara yapılan göndermelerin birlikte kullanılması, göç diplomasisine ilişkin söylemin güvenilirliğini pekiştirmektedir. Bu bulgu, haberlerde veri ve otorite kullanımının politika anlatılarını güçlendiren önemli unsurlar olduğunu ortaya koyan çalışmalarla uyumludur (Doudaki ve Boubouka, 2017; Fröhlich ve Jungblut, 2021; Fernández-Molina ve Tsourapas, 2024). BM, BMMYK ve IOM gibi kuruluşların açıklamalarına yer verilmesi, uluslararası kurumların göç alanındaki epistemik ve söylemsel otoritesinin haber anlatısına dâhil edildiğini göstermektedir (Ecker-Ehrhardt, 2012; Green ve Pécoud, 2025). Bunun yanında çocuklar, aileler, vatana dönüş sevinci ve Türkiye'ye yönelik teşekkür ifadeleri üzerinden kurulan bireysel yaşam öyküleri, sayısal verilerle desteklenen söyleme insani ve duygusal bir boyut kazandırmaktadır. Bu alandaki çalışmalar, kişisel hikâyelerin ve duygusal anlatıların kamusal meselelerin daha anlaşılır, yakın ve ikna edici biçimde sunulmasında etkili olduğunu vurgulamaktadır (Chouliaraki ve Vestergaard, 2021; Polletta ve Redman, 2020; Dhanesh ve Rahman, 2021). Bu yönüyle TRT Haber, göç diplomasisini bir yandan veriler ve uluslararası referanslar aracılığıyla meşrulaştırırken diğer yandan bireysel yaşam öyküleri üzerinden insani bir çerçeve içinde anlamlandırmaktadır. İncelenen haberlerde göç diplomasisi, hem

kanıta dayalı hem de duygusal anlatılarla desteklenen bütüncül bir söylemsel çerçeve içinde sunulmaktadır. Bu bulgular değerlendirildiğinde, sayısal verilerin, uluslararası kuruluş açıklamalarının ve bireysel yaşam öykülerinin bir arada kullanılması, geri dönüş sürecini olumlu ve güvenilir bir çerçeve içinde sunan bütünlük bir meşrulaştırma stratejisi oluşturmaktadır. Uluslararası kurumların söylemsel otoritesi haber anlatısına aktararak göç diplomasisi söylemine uluslararası bir meşruiyet katmanı eklenmektedir.

6. Sonuç

Bu araştırma, TRT Haber’de yayımlanan gönüllü geri dönüş haberleri üzerinden Türkiye’nin göç diplomasisinin medya söylemi aracılığıyla nasıl inşa edildiğini incelemiştir. Bulgular, göç diplomasisinin yalnızca geri dönüş politikalarının aktarımıyla sınırlı kalmadığını; Suriye’deki siyasal dönüşümün belirli bir çerçevede anlamlandırılması, Türkiye’nin göç yönetimindeki kurumsal kapasitesinin öne çıkarılması ve bu söylemin ulusal ile uluslararası referanslar ve bireysel yaşam öyküleri aracılığıyla meşrulaştırılmasıyla yapılandırıldığını göstermektedir. Bu yönüyle TRT Haber, göçü yalnızca haberleştirilen bir olgu olarak sunmamaktadır. Türkiye’nin dış politika önceliklerini, göç yönetimi anlayışını ve insani yaklaşımını bir araya getiren göç diplomasisini medya söylemi aracılığıyla yeniden ürettiği; bu haberlerin söz konusu diplomasiyi destekleyen bir söylemsel zemin oluşturduğu değerlendirilmektedir. Çalışma, göç diplomasisinin diplomatik girişimler ve devlet politikalarıyla birlikte medya söylemi aracılığıyla da inşa edildiğini ortaya koyarak göç diplomasisi literatürüne medya ve stratejik iletişim perspektifinden katkı sunmaktadır.

Çalışmanın başında ortaya konulan araştırma soruları ışığında değerlendirildiğinde, bulgular Türkiye’nin göç diplomasisinin TRT Haber’de çok katmanlı bir söylemsel çerçeve aracılığıyla inşa edildiğini ortaya koymaktadır. Gönüllü geri dönüş haberleri; Esed rejiminin devrilmesini tarihsel bir meşruiyet zeminine dönüştüren, Türkiye’yi göç yönetiminde model ve kurucu bir aktör olarak konumlandıran ve bu anlatıyı sayısal göstergeler, uluslararası referanslar ile insani öykülerle destekleyen bir söylem üretmektedir. Bu üç eksen, geri dönüş sürecini insani sorumluluk, güvenlik, yönetsel başarı ve bölgesel istikrar çerçevelerinde anlamlandırarak Türkiye’nin göç eksenli dış politikasının önceliklerine söylemsel bir destek sağlamaktadır. Bu bulgular, göç diplomasisinin

diplomatik müzakereler ve politika belgelerinin yanı sıra kamu yayıncılığının medya söylemi aracılığıyla da kurulduğunu göstermesi bakımından çalışmanın temel amacını doğrulamaktadır. Bu çerçevede araştırma, göç diplomasisi literatürüne iki yönlü katkı sunmaktadır. Kuramsal düzeyde ilk olarak, göç diplomasisi tartışmalarını medya ve stratejik iletişim perspektifiyle birleştirerek, devlet destekli kamu yayıncılığının diplomatik söylem üretimindeki rolünü görünür kılmaktadır. İkinci olarak ise Esed rejiminin devrilmesi gibi güncel bir siyasal kırılma anını TRT Haber örneği üzerinden inceleyerek gönüllü geri dönüş söyleminin bu yeni bağlamda nasıl yeniden şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Araştırma bulguları, göç diplomasisinin medya aracılığıyla inşasında kurumsal uygulamalar, uluslararası referanslar ve bireysel yaşam öykülerinin birbirini tamamlayan iletişim stratejileri olarak kullanıldığını göstermektedir. Bu doğrultuda, göç alanında yürütülen kamusal iletişim faaliyetlerinde doğrulanabilir verilerin, uluslararası kuruluşların değerlendirmelerinin ve bireysel deneyimlerin dengeli biçimde bir araya getirilmesi, daha güvenilir ve bütüncül bir iletişim yaklaşımını destekleyebilir. Benzer şekilde, göç yönetimine ilişkin haberlerde kurumsal uygulamaların şeffaf biçimde aktarılması ve insani boyutun görünürlüğünün korunması, göç diplomasisinin iletişimsel niteliğini güçlendirebilir. Gelecek araştırmalarda farklı ulusal ve uluslararası medya kuruluşlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi, televizyon yayınları, dijital haber içerikleri ve sosyal medya paylaşımlarının birlikte değerlendirilmesi, göç diplomasisinin farklı iletişim mecralarında nasıl üretildiğinin daha kapsamlı biçimde anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Adamson, F. B., & Tsourapas, G. (2019). Migration diplomacy in world politics. *International Studies Perspectives*, 20(2), 113–128. <https://doi.org/10.1093/isp/eky015>
- Arceneaux, P., & Powers, S. (2020). International broadcasting: Public diplomacy as a game in a marketplace of loyalties. In N. Snow & N. J. Cull (Eds.), *Routledge handbook of public diplomacy* (2nd ed., pp. 50–63). Routledge.
- Arceneaux, P., & Powers, S. (2020). International broadcasting: Public diplomacy as a game in a marketplace of loyalties. In N. Snow & N. J. Cull (Eds.), *Routledge handbook of public diplomacy* (2nd ed., pp. 50–63). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429465543-8>
- Avşar, Z. (2005). Kamu hizmeti yayıncılığı, uluslararası yaklaşımlar ve Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, 1, 93–124.
- Chouliaraki, L., & Vestergaard, A. (Eds.). (2022). *Routledge handbook of humanitarian communication*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315363493>
- Cohen, Y. (2012). *Media diplomacy: The foreign office in the mass communications age*. Routledge.
- Çevik, S., & Sevin, E. (2017). A quest for soft power: Turkey and the Syrian refugee crisis. *Journal of Communication Management*, 21(4), 399–410. <https://doi.org/10.1108/JCOM-04-2017-0042>
- Çiçek, A., & Turan, A. (2023). Public Diplomacy, Migration And Refugee Politics: The Case Of Turkey. *R&S-Research Studies Anatolia Journal*, 6(4), 584–613. <https://doi.org/10.33723/rs.1359339>
- Demiryontar, B. (2021). Accession conditionality and migration diplomacy: Turkey's dual identity in migration policy negotiations with the EU. *European Politics and Society*, 22(1), 88–103. <https://doi.org/10.1080/23745118.2020.1719741>
- Dhanesh, G. S., & Rahman, N. (2021). Visual communication and public relations: Visual frame building strategies in war and conflict stories. *Public Relations Review*, 47(1), 102003. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2020.102003>
- Doudaki, V., & Boubouka, A. (2017, 16–20 Temmuz). *Sources in the news as agents of legitimization* [Konferans sunumu]. IAMCR 2017, Cartagena, Kolombiya.
- Ecker-Ehrhardt, M. (2012). “But the UN said so ...”: International organisations as discursive authorities. *Global Society*, 26(4), 451–471. <https://doi.org/10.1080/13600826.2012.710596>

- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- Entman, R. M. (2008). Theorizing mediated public diplomacy: The US case. *The International Journal of Press/Politics*, 13(2), 87–102. <https://doi.org/10.1177/1940161208314657>
- Fargues, É., & Sredanovic, D. (2025). Introduction: The Dynamics of Migration Policy Implementation: The Frontline and Beyond. *Social Policy & Administration*, 59(4), 603–607. <https://doi.org/10.1111/spol.13160>
- Fernández-Molina, I., & Hernando De Larramendi, M. (2022). Migration diplomacy in a de facto destination country: Morocco's new intermestic migration policy and international socialization by/with the EU. *Mediterranean Politics*, 27(2), 212–235. <https://doi.org/10.1080/13629395.2020.1758449>
- Fernández-Molina, I., & Tsourapas, G. (2024). Understanding migration power in international studies. *International Affairs*, 100(6), 2461–2479. <https://doi.org/10.1093/ia/iiae230>
- Foucault, M. (1972). *The archaeology of knowledge*. Pantheon Books.
- Foucault, M. (1980). *Power/knowledge: Selected interviews and other writings 1972–1977* (C. Gordon, Ed.). Pantheon Books.
- Fröhlich, R., & Jungblut, M. (2021). Epistemic evidence in strategic-persuasive communication: On the effects of investing in the truthfulness of NGOs' strategic crisis and conflict communications. *International Journal of Communication*, 15, 2968–2986.
- Geiger, M., & Pécoud, A. (2010). The politics of international migration management. In M. Geiger & A. Pécoud (Eds.), *The politics of international migration management* (pp. 1–20). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9780230294882_1
- Gilboa, E. (2001). Diplomacy in the media age: Three models of uses and effects. *Diplomacy and Statecraft*, 12(2), 1–28. <https://doi.org/10.1080/09592290108406201>
- Gilboa, E. (2002). Global communication and foreign policy. *Journal of Communication*, 52(4), 731–748. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2002.tb02571.x>
- Gisselquist, R. M., & Tarp, F. (2019). Migration governance and policy in the global south: introduction and overview. *International Migration*, 57(4), 247–253. <https://doi.org/10.1111/imig.12623>
- Golan, G. J. (2013). An integrated approach to public diplomacy. *American Behavioral Scientist*, 57(9), 1251–1255. <https://doi.org/10.1177/0002764213487711>

- Green, B., & Pécoud, A. (2025). Talking about migration in times of crisis: A textual analysis of narratives by IOM and UNHCR on migrants and refugees. *American Behavioral Scientist*, 69(6), 707–731. <https://doi.org/10.1177/00027642231182899>
- İçduygu, A., & Demiryontar, B. (2022). Türkiye’de devlet ve Suriyeli mülteciler: çelişkili politikalar ve araçsal rasyonellik. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(Özel Sayı), 316–334. <https://doi.org/10.46928/iticusbe.1182299>
- İçduygu, A., & Üstübcü, A. (2014). Negotiating mobility, debating borders: Migration diplomacy in Turkey-EU relations. In H. Schwenken & S. Ruß-Sattar (Eds.), *New border and citizenship politics* (pp. 44–59). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9781137326638_4
- Kaya, A. (2020). Migration as a leverage tool in international relations: Turkey as a case study. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 17(68), 21–39. <https://doi.org/10.33458/uidergisi.856870>
- Kırık, A. M. (2024). Türkiye’de dijital yayıncılığın gelişim süreci ve fırsatları. *TRT Akademi*, 9(21), 578–591. <https://doi.org/10.37679/trta.1493635>
- Korkut, U. (2016). Pragmatism, moral responsibility or policy change: the Syrian refugee crisis and selective humanitarianism in the Turkish refugee regime. *Comparative Migration Studies*, 4(1), 2. <https://doi.org/10.1186/s40878-015-0020-9>
- Köksoy, E. (2015). Kamu Diplomasisi ve Mülteci İlişkileri Türkiye’nin Mülteci İlişkilerinin Uluslararası Medya Yansımaları. *Marmara İletişim Dergisi*, (24), 77–99. <https://doi.org/10.17829/midr.20152419998>
- Küçükakbulut, E. (2025). Suriye Türkmenlerinin İç Savaş Sonrası Geri Dönüş Eğilimleri. *UPA Strategic Affairs*, 6(2), 3–26.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. SAGE.
- Mertoğlu, S., & Alanka, Ö. (2023). *Reflecting Turkey’s Attitude and Benevolence Towards Syrian Refugees to the World Through Digitalized Public Diplomacy*. In *Maintaining International Relations Through Digital Public Diplomacy Policies and Discourses* (pp. 206–214). IGI Global Scientific Publishing. <https://doi.org/10.4018/978-1-6684-5822-8.ch015>
- Morgül, K. (2023). Sending “our brothers” back “home”: Continuity and change in President Erdoğan’s discourse on Syrian refugees. *New Perspectives on Turkey*, 69, 30–51. <https://doi.org/10.1017/npt.2023.23>
- Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E., & Moules, N. J. (2017). Thematic analysis: Striving to meet the trustworthiness criteria. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1), 1–13. <https://doi.org/10.1177/1609406917733847>

- O'Connor, C., & Joffe, H. (2020). Intercoder reliability in qualitative research: Debates and practical guidelines. *International Journal of Qualitative Methods*, 19, 1–13. <https://doi.org/10.1177/1609406919899220>
- Öksüz, O., & Budak, E. (2022). Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Bir Kamu Diplomasisi Enstrümanı Olarak Medyanın Rolü: TRT World Örneği. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 21(2), 429–465. <https://doi.org/10.32450/aacd.1226880>
- Özdal, B., & Argalı, M. (2022). Bir modern diplomasi türü olarak göç diplomasisi. *Diplomasi Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 18–38.
- Özdora, E. (2020). Discursive construction of Syrian refugees in shaping international public opinion: Turkey's public diplomacy efforts. *Discourse & Communication*, 14(3), 294–313. <https://doi.org/10.1177/1750481319893769>
- Pamment, J. (2014). The mediatization of diplomacy. *The Hague Journal of Diplomacy*, 9(3), 253–280. <https://doi.org/10.1163/1871191X-12341279>
- Polletta, F., & Redman, N. (2020). When do stories change our minds? Narrative persuasion about social problems. *Sociology Compass*, 14(4), e12778. <https://doi.org/10.1111/soc4.12778>
- Rawnsley, G. D. (2015a). To know us is to love us: Public diplomacy and international broadcasting in contemporary Russia and China. *Politics*, 35(3–4), 273–286. <https://doi.org/10.1111/1467-9256.12104>
- Rawnsley, G. D. (2015b). *Chinese international broadcasting, public diplomacy and soft power*. In Routledge handbook of Chinese media (pp. 460–475). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315758350>
- Robinson, C. (2020). Measuring 'well-governed' migration: The IOM's migration governance indicators. In M. Geiger & A. Pécout (Eds.), *The International Organization for Migration: The new 'UN Migration Agency' in critical perspective* (pp. 123–143). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-030-32976-1_6
- Scannell, P. (1989). Public service broadcasting and modern public life. *Media, Culture & Society*, 11(2), 135–166. <https://doi.org/10.1177/016344389011002002>
- Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. SAGE. <https://doi.org/10.4135/9781529682571>
- Şahin Mencütek, Z. (2021). Governing practices and strategic narratives for Syrian refugee returns. *Journal of Refugee Studies*, 34(3), 2804–2826. <https://doi.org/10.1093/jrs/feaa121>
- Taşcıoğlu, R. (2024). Türkiye'de yayıncılığın tarihsel gelişimi: Matbuattan medyaya, devlet tekelinden özel yayıncılığa kısa bir bakış. *TRT Akademi*, 9(21), 544–553. <https://doi.org/10.37679/trta.1493605>

- Tauscher, S. (2025). Dijital Kamu Diplomasisi ve Türk Dijital Diasporası: Yeni Medya Aracılığıyla Ulusötesi Habitusun İnşası. *İmgelem, (Yeni Medya Çalışmaları)*, 527–562. <https://doi.org/10.53791/imgelem.1752536>
- Temir, H. (2023). Türkiye’de göçün dış politika perspektifinden değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, (21), 26–40. <https://doi.org/10.59768/sustad.2023.3>
- Thouez, C. (2019). Strengthening migration governance: the UN as ‘wingman’. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(8), 1242–1257. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2018.1441604>
- Tolay, J. (2023). Interrogating and broadening the emerging narrative on migration diplomacy: a critical assessment. *Millennium: International Studies*, 51(1), 354–375. <https://doi.org/10.1177/03058298221139589>
- Tsourapas, G. (2021). *Migration diplomacy in the Middle East and North Africa: Power, mobility, and the state*. Manchester University Press.
- van Dijk, T. A. (2006). Ideology and discourse analysis. *Journal of Political Ideologies*, 11(2), 115–140. <https://doi.org/10.1080/13569310600687908>
- van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and power*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-1-137-07299-3>
- Yılmaz, D., & Günay, M. A. (2025). Suriye Devriminin Türk Yazılı Basınında Temsili. *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (40), 175–204. <https://doi.org/10.54600/igdirsosbilder.1719627>

